

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

ESÉLYTEREMTŐ- PROGRAMTERV

Készült Sarkad Város Önkormányzatának ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 azonosítószámú „Sarkadi járási együttműködés kialakítása az eredményesebb esélyegyenlőségi tevékenységek megvalósítására” című projektjéhez

Tartalomjegyzék:

1. Járási szintű esélyteremtő programterv elkészítésének háttere, szabályozása	4
2. A programterv kapcsolódása nemzeti stratégiákhoz és jogszabályi háttérhez.....	4
3. A programterv elkészítésének indokoltsága	5
4. A programterv elkészítésének a céljai, várható hatásai	6
5. A programterv elkészítésének a módszertana	6
6. A programokon résztvevő szervezetek	9
7. A programterv beavatkozási területeinek helyzetelemzése, ...	10
7.1 Mélyszegénységben élők és romák helyzete	11
7.2 Gyermekesélyegyenlősége	13
7.3 Nők	16
7.4 Idősek esélyegyenlősége	17
7.5 Fogyatékkal élők esélyegyenlősége.....	19
8. Intézkedési terv	21
8.1 Mélyszegénységben élők és romák helyzete	21
8.2 Gyermekesélyegyenlősége	23

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

8.3 Nők	25
8.4 Idősek esélyegyenlősége	26
8.5 Fogyatékkal élők esélyegyenlősége.....	28

1. Járási szintű esélyteremtő programterv elkészítésének háttere, szabályozása

Sarkad Város Önkormányzata – mint a Sarkadi Járás székhelye – 2015 márciusában 22 Mft. vissza nem térítendő támogatást nyert az ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 azonosítószerű „Sarkadi járási együttműködés kialakítása az eredményesebb esélyegyenlőségi tevékenységek megvalósítására” című pályázatára. A projekt megvalósítása 2015 áprilisában kezdődött el. A pályázat kötelező részét képezi egy járási szintű Esélyteremtő Programterv elkészítése is, melynek része egy intézkedési terv, ami a későbbiekben projekttervezés során fog útmutatást biztosítani az érdekeltek és a felelősök számára.

2. A programterv kapcsolódása nemzeti stratégiákhoz és jogszabályi háttérhez

A járási szintű Esélyteremtő Programterv önállóan nem szabályozott törvényileg, vagy jogszabályilag sem tartalmában sem szerkezetében, elkészítése kizárólag azoknak kötelező, akik a pályázati konstrukcióban támogatottakká váltak. A stratégiának azonban szervesen kapcsolódnia kell a szabályozási háttér azon részéhez, mely definiálja az esélyegyenlőséget, valamint a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítését, tartalmi és formai szerkezetét, valamint felülvizsgálatát. Ennek értelmében a tartalmi szabályozását az Egyenlő Bánásmódról Szóló 2003. évi CXXV. Tv. és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló

2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet határozta meg.

3. A programterv elkészítésének indokoltsága

Annak ellenére, hogy a járás összes települése rendelkezik helyi esélyegyenlőségi programmal és hozzá kapcsolódó esélyegyenlőségi intézkedési tervvel, a járási (településközi, mikrotérségi) szintű együttműködési mechanizmusok kialakítása elengedhetetlen. Ezt az alábbi tények indokolják.

1: A járás településeinek az intézkedési tervei a legtöbb településen ugyanazokat a problémákat fogalmazták meg, és ugyanazon célokat tűzték ki az intézkedés hatásainak, indikátorainak. Az intézkedési tervek feladatai közül a megvalósulás általában azonos célok esetében történt meg, párhuzamosan a meg nem valósult feladatokkal. A fórumokon, kerekasztal megbeszéléseken feltárássra került, hogy nagyon sok korábbi tervezett feladat azért nem tudott megvalósulni, mert egy-egy adott település mérete, vagy a célcsoport létszáma nem indokolta a jelentősebb beruházást a cél elérése érdekében, vagy nem volt lehetőség forrás megteremtésére, lehívására. Azonban több esetben is előfordult, hogy a pályázati konstrukciók mérete túlzott volt egy-egy adott települési igényhez, vagy olyan mértékű önrészt igényelt volna melyet – a jellemzően forráshiányos községek – nem tudtak előteremteni, így a vissza nem térítendő támogatás ellenére nem a települések nem tudtak pályázni, vagy a támogatási összeg alsó határa is meghaladta a racionálisan szükséges mértéket.

2: A térség településeinek jelentős része, hasonló gazdasági, demográfiai, földrajzi adottságokkal rendelkezik. Ez alól csak Sarkad és Újszalonta kivétel, melyek a lakosság számukkal erőteljesen eltérnek a járási

szintű mediánértéktől. Sarkad– méretéből és közigazgatási funkcióiból adódóan is – a térség gazdasági középpontját is jelenti. Mivel a településjárási székhely is, így Sarkad város részvétele, közreműködése, központi koordinációs szerepe kiemelt a térségen belül.

3: A potenciális források felhasználására nincsenek meg a megfelelő szervezetek minden településen. Az utóbbi években többször jelentett problémát, hogy egy-egy anyagi forrást nem tudtak lehívni gazdálkodó szervezetek, mivel, vagy nem voltak jogosultak pályázat benyújtására, vagy nem tudták a szükséges önrészt biztosítani. Gyakori – különösen kisebb civil szervezetek esetén – hogy nem áll rendelkezésre a pályázatok benyújtásához és/vagy menedzseléséhez szükséges humán-erőforrás állomány. Ez utóbbi probléma járási szinten könnyebben kiküszöbölhető.

4. A programterv elkészítésének a céljai, várható hatásai

A programterv elsődleges célja, hogy az Egyenlő Bánásmódról szóló – 2003. évi CXXV törvény – célterületeire és kiemelt prioritásaira helyzetfeltárást követően, kialakítson egy Sarkadi Járás szintjén értelmezhető és megvalósítható programtervet, melyet a megvalósításban részt vevő szereplők önmaguk számára ajánlott tevékenységekként értelmeznek és rövid, valamint hosszútávú cselekvési tervükbe beépítenek.

5. A programterv elkészítésének a módszertana

A járási szintű Esélyteremtő Programterv elkészítésére a pályázat kötelezően megvalósítandó tevékenységei adtak iránymutatást, mivel önállóan a pályázati kiírásban erre vonatkozóan nem szerepelt útmutatás. Ezen kívül

a programterv tartalmának a kidolgozása esetében sem volt kötelező szempontrendszer, így ennek összeállítása során is a megvalósult kerekasztal megbeszélések és közösségi rendezvények tapasztalatai lettek figyelembe véve. Ezek együttes kiértékelése révén a projektmenedzsmnt és a szakmai vezetés együttesen határozta meg az Esélyteremtő Programterv szerkezetét és tartalmi összeállítását, melyek koherensek a 2/2012 (VI.5) EMMI rendelet 2. számú mellékletében meghatározott szempontrendszerrel.

A programterv elkészítését az alábbi rendezvények alapozták meg.

Járási szintű kerekasztal megbeszélések.

A megbeszélések helyszínét a járási székhely – Sarkad – mint főpályázó biztosította. 6 db kerekasztal megbeszélés került megtartásra az alábbi időpontokban és témákban.

2015. június 10.	Foglalkoztatás
2015. június 17.	Roma lakosság helyzete
2015. június 24.	Közszolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés
2015. július 02.	A jövő generáció – a gyermekek esélyeinek javítása
2015. július 15.	Szemléletformálás, diszkriminációs jelenségek megelőzése
2015. július 23.	Összegző kerekasztal megbeszélés

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

A kerekasztal megbeszélések tematikája részben eltért az Egyenlő Bánásmódról szóló Tv. 5 prioritásterületétől, melyet járási szinten az esélyegyenlőség megvalósításával kapcsolatos problémák életszerűsége indokolt. Így külön nem lett kitérve a nők, az idősek és a fogyatékkal élők célterületeire, mivel ezen viszonylatokban a problémák – a települési esélyegyenlőségi tervek intézkedéscsomagjának az áttekintése után – elsődlegesen a foglalkoztatásból, és a közszolgáltatáshoz történő egyenlő esélyű hozzáférésekből adódtak. A kerekasztal megbeszéléseken rendszeresen 20-25 résztvevő jelent meg, időtartamuk 2 óra volt. A kerekasztal megbeszéléseket egy összegző kerekasztal zárta, melyen bemutatásra kerültek a tematikus megbeszéléseken levont konzekvenciák, valamint a települési szintű közösségi rendezvények célja és módszertana.

A másik jelentős programelem a települési szintű közösségi rendezvények voltak. Ez összesen öt alkalmat jelentett. A Sarkadi Járás összesen 11 településsel rendelkezik, azonban több esetben a települések mérete, vagy esélyegyenlőségi programjai indokoltá tették, hogy ne önállóan, hanem több község együttes részvételével kerüljenek megrendezésre. Ezt többek között az is indokolta, hogy a járás legtöbb települése közös önkormányzati hivatalt hozott létre a közelmúltban, így az irányítás és a döntések is részben közösen működnek. A települési szintű közösségi rendezvények időpontjai és résztvevő települések az alábbiak voltak (helyszínmegjelöléssel).

2015. július 28. Körösnagyharsány, Biharugra,
Zsadány települések (Körösnagyharsány)

2015. július 28. Geszt, Mezőgyán települések
(Mezőgyán)
2015. július 29. Sarkadkeresztúr, Kötegyán, Okány
települések (Sarkadkeresztúr)
2015. július 30. Méhkerék, Újszalonta települések
(Méhkerék)
2015. július 30. Sarkad település (Sarkad)

A közösségi rendezvényeken áttekintésre kerültek a települések esélyegyenlőségi programjai kiemelt figyelemmel az intézkedési tervekre. Az intézkedési terveken belül felülvizsgálatra kerültek az egyes intézkedések az öt célterületen belül. A nem megvalósult tervezeteknél a felelősök és/vagy képviselők részletesen feltárták a meg nem valósulás okát, okait. Feltáráásra kerültek azok a szükségletek, melyek helyi (települési) szinten nem valósíthatók meg, vagy megvalósításuk jelentős terheket jelentene az önkormányzatok számára, azonban járási szinten – több település bevonásával – kezelhetővé válnának.

Mind a kerekasztal megbeszéléseken, mind a települési közösségi rendezvényeken jegyzetek és hangfelvételek alapján jegyzőkönyvek készültek el, melyek a járási szintű esélyteremtő programterv tartalmi alapjait rögzítik.

6. A programokon résztvevő szervezetek

A projekt tevékenységeinek a megvalósítása alatt elsődleges szempont volt, hogy a programokon minél több szervezet képviseltesse magát. A járási szintű kerekasztal megbeszélésekre elsődlegesen a települések vezetése, valamint azon szervezetek kerültek

meghívásra, melyek hatóköre több településre, esetleg a teljes járásra kiterjed. Több alkalommal olyan személyek/szervezetek is bevonásra kerültek, akik a korábbi időszakban, vagy jelenleg is járási szintű hatókörben projekteket valósítanak meg az esélyegyenlőség témakörében, vagy az egyenlő bánásmódról szóló törvény priorizált célcsoportjába tartozók körében. Így több alkalommal is részt vett a Gyermekesély Program menedzsmenete, valamint az Egészségfejlesztési Iroda vezetője és munkatársai is. További rendszeres résztvevők voltak kisebbségi önkormányzatok, egyházak képviselői, valamint non-profit szervezetek képviselői államháztartáson belül és kívül is. Egy-egy tematikus alkalomra több olyan személy és/vagy szervezet képviselője is meghívásra került, melyek székhelye – tevékenységi területe – nem a járáson belül van, de kihatása a Sarkadi Járásra jelentős. Ilyen szervezetek voltak többek között, gyulai munkáltatók, vagy a Pándy Kálmán Megyei Kórház.

A települési közösségi rendezvényeken a helyi szintű szervezetek képviselői, a települési önkormányzatok vezetői, kisebbségi önkormányzatok képviselői, helyi egyházi vezetők, intézményvezetők (óvoda, iskola, idősellátás stb.), civil szervezetek delegáltjai vettek részt. Több alkalommal részt vett a Sarkadi Kistérségi Gyermekesély Program menedzsmenete is. A projektrendezvényeken a projekt szakmai koordinátora és szakmai vezetője vett rendszeresen részt a menedzsmenete részéről.

7. A programterv beavatkozási területeinek helyzetelemzése,

7.1 Mélyszegénységben élők és romák helyzete

A Sarkadi Járás több tekintetben is halmozottan hátrányos helyzetű. A területének a fekvése révén mind az országos, mind a regionális, mind a megye vérkeringéséből kiesik. Főútvonal, vagy attól magasabb rendű útvonal nem halad át a területén, a meglévő egyéb közlekedési hálózat minősége sem megfelelő. A regionális székhely, megyeszékhely, vagy egyéb városok is jelentős távolságra helyezkednek el a járás egyes részeitől. Ezen földrajzi adottságok miatt a járás gazdasági aktivitása sem jelentős, kevés a munkáltató, az elsődleges munkaerő-piac szereplői jellemzően a közszférából kerülnek ki a meglévő kevés vállalkozás mellett.

Mindezen tényezők összessége az állandó lakosság életszínvonalát alacsony szinten tudja csak tartani, így a mélyszegénység egyszerre érinti, mind a roma, mind a nem roma lakosságot is egy-egy településen, vagy egyéb mikrokörnyezetben.

A munkalehetőségek korlátozott mivolta okozza a legjelentősebb tényezőjét a mélyszegénységnek. Az utóbbi évek közfoglalkoztatási programjai a foglalkoztatás mértékét statisztikailag javították, azonban a jövedelmi helyzet tekintetében a bérezés még mindig elmarad a megyei átlag mediánértékének a 60 %-tól, így helyi szinten is mélyszegénynek tekinthetők a közfoglalkoztatottak. A járási székhely – Sarkad – és a közeli nagyvárosok részben javítanak a foglalkoztatási helyzeten, azonban a kedvezőtlen

közösségi közlekedési lehetőségek, valamint ezek költségei sem a munkáltatók, sem a munkavállalók részéről is korlátozzák a lehetőségek kihasználását.

Az aktív korú munkavállalók nagy része alacsony iskolai végzettségű (8 általános), de gyakori az elavult, vagy a kevésbé piacképes szakképesítés is. Ez tovább nehezíti a munkanélküliek foglalkoztathatóságát, valamint alacsonyabb béreket generál. A foglalkoztatók esetében jellemző a negatív bérspirál.

A járás adottságai révén mezőgazdasági jellegű, azonban a domináns szántóföldi növénytermesztés alacsony humán erőforrás igényű, így ezen ágazatban az elhelyezkedés is csak korlátozottan lehetséges. Az emberi erőforrás igényes állattartás, a kertészeti ágazat valamint a feldolgozóipar jelentéktelen mértékű.

A mélyszegénységben élők lakáskörülményei a megyei átlagtól elmaradnak, azonban országos összehasonlításban jobbak, mint több egyéb hátrányos helyzetű járásban, vagy településen. Szegregált lakókörnyezet Sarkadon található, kisebb szegregálódó településrészek Okányban vannak, Geszt község pedig önmagában is szegregátumnak tekinthető. Elmondható, hogy a közművesítettség közel 100 %-os a járás területén, kivéve a külterületi részeket. Az úthálózat 50-70 %-a szilárd burkolatú, a közterületek – a közfoglalkoztatási programnak is köszönhetően – karbantartottak. A mélyszegénységben élők lakhatása tekintetében a legjelentősebb problémát a közművek részbeni hiánya jelenti, elsődlegesen azért, mert közüzemi tartozás miatt ez több esetben kikapcsolásra került.

A mélyszegénységben élők számára a közszolgáltatások teljes mértékben elérhetők a járás területén, kisebb – leginkább minőségbeli – problémák a járási székhelytől távolabbi településeken vannak, jellemzően az egészségügy területén, mivel a megfelelő szakorvosi ellátást csak Sarkadon (vagy Gyulán) tudják igénybe venni, mely költségnövelő tényező a családok számára. Az alapfokú oktatás két településen nem megoldott, továbbá Körösnagyharsányban csak alsó tagozat áll rendelkezésre.

Romákkal kapcsolatos diszkriminatív jelenségek nem vagy csak izoláltan fordulnak elő járási szinten. Kisebb mértékben a járáson kívül, hivatalokban, álláskeresés közben érik kisebb mértékű negatív diszkriminációs jelenségek a roma lakosságot.

Összességében elmondható, hogy a legjelentősebb probléma a megfelelő – elsődleges munkaerő-piaci foglalkoztatásból származó – jövedelem hiánya, mely a családok anyagi helyzetét meghatározza. A legfontosabb teendő a foglalkoztathatóság javítása a teljes – aktív korú – lakosság körében.

7.2 Gyermekesélyegyenlősége

A Sarkadi Járás területén a gyermekkorú lakosság száma és aránya is folyamatosan csökken az ezredforduló óta még azokon a településeken is, ahol a roma lakosság számaránya magas. Ennek elsődleges oka, a családok rossz anyagi helyzete, mely nem ösztönzi a gyermekvállalást. További gyermekszám-csökkenést előidéző

tényező a negatív vándorlási különbözet, mely elsődlegesen a 18-40 év közötti lakosság (szülőképes korban lévő nők) elvándorlásából keletkezett az elmúlt két évtizedben.

A gyermeklétszám csökkenés az ellátórendszer szűkítésével járt együtt, mivel a gazdaságossági szempontok – a közszolgáltatási funkció ellenére sem – nem tették racionálissá a széles körű üzemeltetését egyes ellátó egységeknek, így a gyermekek egyenlő esélyű hozzáférése és esélyegyenlősége romlott.

Az egészséges gyermekkor biztosítása korlátozottan lehetséges. Minden településen elérhető a védőnői szolgálat, mely a kötelező szűréseket ellátja, azonban a gyermekorvosi ellátást több helyen vegyes praxisú háziorvosok végzik. Szakorvosi ellátás a járáson belül Sarkadon, vagy a Pándy Kálmán Megyei Kórházban Gyulán érhető el. Ezek a tényezők rontanak a gyermekek egészséges élethez való jogán, mivel a távoli ellátás olyan jelentős költségeket ró – a jellemzően alacsony jövedelmű - családokra, hogy nagyon sok esetben nem tudják felvállalni a megfelelő minőségű orvosi ellátás biztosítását.

Az oktatás tekintetében óvodai ellátás csak Újszalonta esetében nem vehető igénybe. Általános iskola Újszalontán és Biharugrán nem található. Körösnagyharsány kivételével minden iskola 8 évfolyammal üzemel, KLIK, vagy egyházi fenntartásban. Középiskola a járáson belül csak Sarkadon található, így a megye többi városának (Gyula, Békéscsaba) középfokú intézményei is jelentős létszámú tanulót iskoláznak be a járásból, akik leginkább a szakképzésben tanulnak tovább. A legjelentősebb probléma a kiegészítő pedagógiai szakszolgáltatások biztosítása (korai

fejlesztés, logopédia, gyógytestnevelés stb.), mivel az országos szakemberhiány hátrányos helyzetű perifériális járásokban halmozottan jelentkezik.

A családok mélyszegénysége miatt a legtöbb gyermek és családja különböző támogatásokban részesül, mint pl. a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, támogatott iskolai étkeztetés, tankönyvtámogatás stb. A szervezett melegítéskészítés az iskolai szünetekben is biztosított a gyermekek számára minden településen.

A gyermekek kulturális, sport és egyéb szabadidős tevékenységekhez történő hozzáférése általában biztosított, azonban ezek kínálata településenként változó. A legtöbb településen az iskolák és egyéb szervezetek (sportegyesületek, alapítványok) tanórán kívüli programokat szoktak szervezni, de a települési önkormányzatok is térítésmentesen biztosítják a meglévő infrastrukturális adottságaikat (sportpályák, tornatermek). A legtöbb település rendelkezik könyvtárral, művelődési házzal, közösségi internet-hozzáférést biztosító helyiségekkel.

2012-2015 között a Sarkadi Járás területén egy jelentős program támogatta a helyben élő gyermekek esélyeinek a javítását, az „Együtt gyermekeink jövőjéért” A Sarkadi Kistérség Integrált Programja, mely több mint 500 MFt-ból valósult meg, jelentős és újszerű programelemeken keresztül támogatta a gyermekeket és a gyermekes családokat.

A gyermekek esetében diszkriminatív jelenségek, nem, vagy csak nagyon izolált mértékben fordulnak elő.

A gyermekek esetében az esélyegyenlőségi intézkedések kiemelten fontosak, mivel a jövő

generáció képviselőinek kell őket tekinteni. A legfontosabb fejlesztési terület az egészségügy, ahol kiemelten fontos, hogy helyben elérhetővé váljon a gyermekorvosi ellátás, valamint időszakonként a gyermek szakorvosi ellátás. Ennek finanszírozási rendszere törvényi szabályozás miatt sem kedvező, így mindenképpen járási szintű megoldást kell találni.

További beavatkozási terület az oktatást kiegészítő pedagógiai szolgáltatások és szakszolgáltatások javítása, valamint az iskolai tehetséggondozás, mely sport és művészetek területén különösen a roma gyermekek között kiemelten fontos.

7.3 Nők

A Sarkadi Járás területén a nők esélyegyenlőségi problémái jelentős mértékben átfedést mutatnak a mélyszegénységben élők célcsoportjával. Mivel az aktív korú nők sok esetben egyben családanyák így a gyermekkel kapcsolatos intézkedések is intenzíven érintik őket.

A járásban élő nők esetében is a legjelentősebb probléma az alacsony jövedelmi helyzet, mely az elsődleges munkaerő-piac hiányából adódik. További nehézséget okoz, hogy a közfoglalkoztatási programok egy részébe – a fizikai, testi adottságok miatt – nem kerülhetnek bevonásra, így értékteremtő tevékenységet csak abban az esetben tudnak ellátni, ha olyan programelemek is bekerülnek a települési közmunkaprogramokba, melyek kifejezetten a nők foglalkoztatását segítik elő. Az utóbbi évek képzési programjai esetében több alkalommal indultak olyan tanfolyamok, melyek a nők foglalkoztatását hivatottak javítani (pl. konyhai kisegítő) azonban ezek nem minden esetben hozták meg a várt eredményt, mivel az elsődleges munkaerő-piacon nem volt elhelyezkedési lehetőségük a megszerzett

végzettségük ellenére sem.

Több település intézkedési tervében megjelent a nők családon belüli bántalmazásának a kérdése is. Azonban az erre a problémára tervezett intézkedések a legtöbb esetben nem valósultak meg. Ennek több oka is van. Egyrészt a családon belüli erőszak a legtöbb esetben látens marad, az illetékes szervek, hatóságok nem értesülnek róla, így információ hiányában lépések megtételére sem kerül sor. Másrészt az ellátó szervezetek szakmai felkészültsége és infrastrukturális lehetőségei is korlátozottak. (Anyaothton a járáson belül csak Zsadányban található.)

A nők esetében az egyik legfontosabb intézkedési terület a foglalkoztathatóság javítása, mely egyrészt piacképes szaktudáshoz történő hozzáférést jelent, másrészt a közfoglalkoztatási programok olyan jellegű biztosítását, mely a nők által is elvégezhető tevékenységeket biztosít.

7.4 Idősek esélyegyenlősége

Az idősek esélyegyenlőségének a javítása az egyik legfontosabb feladat a Sarkadi Járás területén. A járás lakossága folyamatosan elidősödik. a 2011 évi népszámlálás adatai alapján a lakosság 24,7 %-a volt 60 év fölötti (3.415 nő, 2.255 férfi). A csökkenő születésszám és a fiatalabb korosztály elvándorlása miatt a következő években ez az arány növekedni fog. Az elidősödő lakosság további általános jellemzője, hogy helyben élő leszármazottak sok esetben hiányoznak, így a szociális ellátás, támogatás családon belül nem megvalósítható, így ez az önkormányzati, állami, vagy egyéb szervezet fenntartásában álló intézményrendszer feladatává válik. Ez a jelenség a roma lakosság esetében kisebb mértékben mutatkozik, mivel ott

a családi összetartás erősebb, továbbá jellemzőek a többgenerációs háztartások is.

Az idősek ellátását a járás településein több fenntartó is biztosítja (gyakran egy azon településen belül is), jellemzően az önkormányzat, illetve egyházi fenntartók. Bentlakásos idősek otthona több, a házi gondozás minden településen elérhető. A szociális szolgálatok biztosítják a helyben nem elérhető közszolgáltatásokhoz (pl. egészségügyi szakellátás) történő hozzáférést saját járműveikkel.

Az idősek esetében a legjelentősebb problémát az elidegenedés jelenti. Ennek két oka van. Egyrészt a fiatalabb generációs hozzátartozók hiánya, másrészt a korábbi társasági és szociális szokások megszűnése, a tradicionális közösségi színterek eltűnése.

A járás több településén is megvalósultak idősek, nyugdíjasok számára tartott informatikai képzések, a digitális írástudás és kommunikáció fejlesztése. Ezek a programok sikeresek voltak, a tanfolyamon résztvevő személyek jelentős része napi szinten használja a számítógépet, az internetet, gyakran a távol élő hozzátartozójukkal történő kommunikációban.

Az idősek esélyeinek a javítása esetében a legtöbb településen a bentlakásos intézmények létrehozását tartották a szakemberek és a döntéshozók a legfontosabb feladatnak, mivel a házi segítségnyújtás és szociális gondozás csak egy bizonyos egészség- és életminőségig biztosítható.

A legfontosabb járási szinten megvalósítandó terület az idősek esélyegyenlőségének a biztosítása területén a szociális ellátások bővítése lenne, melynek egyik kulcsfeladata a szociális szférában dolgozó személyek (közép-

és felsőfokú) folyamatos képzése lenne, mely a munkanélküliség csökkenéséhez is hozzá tud járulni, különösen a nők foglalkoztatása területén. További rövid, vagy középtávú cél bentlakásos otthonok kialakítása a járás majdnem minden településén. Ennek magvalósítása érdekében célszerű lenne egyeztetni a református egyház képviselőivel, mivel ők minden településen önálló gyülekezettel rendelkeznek, valamint több helyen szociális szolgáltatót tartanak fenn.

7.5 Fogyatékkal élők esélyegyenlősége

Járási szinten a fogyatékkal élők esetében a legnehezebb az esélyegyenlőségi feladatok és intézkedési terv definiálása, ugyanis információ hiányában a problémák meghatározása is korlátozott. A legtöbb településen nem állnak rendelkezésre a fogyatékkal élők megfelelő adatbázisok, sem nominálisan, sem a fogyatékoság típusától függően sem. A fogyatékkal élők gondozását – amennyiben nem tud valaki magáról gondoskodni – vagy a hozzátartozók, vagy a szociális szolgáltatók látják el. Mivel több településen a szolgáltatást nem az önkormányzat végzi el, így közigazgatási szintű adatbázis sem létezik.

Érdekvédelmi szervezetek (pl. Mozgáskorlátozottak Egyesülete) a nagyobb lakosságszámú településeken jelen vannak, azonban aktivitásuk, helyi szerepük változó mértékű.

Kifejezetten fogyatékosokat fogadó bentlakásos intézmény a Békés Megyei Hajnal István Szociális Szolgáltató Centrum Okányi Nefelejcs Otthona, mely elsődlegesen felnőtt pszichiátriai betegek ellátását biztosítja, közel 200 fő befogadásával.

A 2013-ban elfogadott és 2015-ben felülvizsgált Helyi Esélyegyenlőségi Programok Intézkedési Terveiben a legtöbb település az akadálymentesítést jelölte meg fő feladatként, melyek jellemzően korlátozottan valósultak meg. A járáson belül található közintézmények akadálymentesítése előrehaladott, egyéb – fizikális akadálymentesítésére nem kötelezett – szolgáltató helyiségek, azonban a legtöbb esetben nem biztosítják a fogyatékkal élők számára a megfelelő közlekedést és tájékozódást. Jellemző, hogy a közintézmények is elsődlegesen csak fizikai akadálymentesítéssel rendelkeznek, a komplexitás (érzékszervi fogyatékosokra is alkalmazott) a későbbiekben megvalósítandó feladat. Mivel ezen épületek elsősorban izoláltan települési önkormányzati fenntartásúak és hatáskörűek, ezért az akadálymentesítésük nem járási, hanem települési feladat.

A fogyatékkal élők esetében három kiemelten fontos feladat megvalósítása célszerű járási szinten. Elsődlegesen adatbázist kell készíteni a járásban fogyatékkal élőkről, életkorral és fogyatékoság típusával együtt. Ezzel párhuzamosan fel kell mérni a települési, járási – és amennyiben nincs járási szinten – megyei szervezeteket és meg kell szervezni velük a kapcsolatfelvételt.

Másik jelentős feladat a fogyatékkal élők rehabilitációs foglalkoztatása, mely a járás területén csak korlátozottan megoldott. Csak Sarkadon van jelentősebb foglalkoztató, akik a helyi önkormányzat immateriális támogatásával működnek. Az egészségi állapotukban önálló életvitelre képes fogyatékosok jelentős része azonban igényelné a munkaviszonyt létesítését rész munkaidőben, így a rehabilitációs foglalkoztatás a járás teljes területén

valós szükségletként lép fel.

Harmadik fontos intézkedés, mely járási szinten kezelendő a fogyatékkal élők nappali és/vagy bentlakásos ellátása, mely az önálló életvitelre képtelen személyek szakszerű ápolását és gondozását biztosítja. Itt nem csak a meglévő szociális szolgáltatók munkatársainak a számszerű bővítéséről van szó, hanem a folyamatos továbbképzésükről is, ami által olyan speciális ismereteket is kaphatnak, melyek által a későbbiekben az érzékszervi és/vagy kommunikációjukban fogyatékossgal élők számára is magasabb szintű ellátást tudnak biztosítani.

8. Intézkedési terv

8.1 Mélyszegénységben élők és romák helyzete

Feladat megnevezése:	Alapfokú (befejezett 8 osztály) végzettség megszerzését támogató képzés
Feladat indokoltsága:	Jelentős számú aktív korú személynek nincs meg az alapfokú iskolai végzettsége, mely a szakmatanuláshoz elengedhetetlen
Lehetséges megvalósítók:	Békés Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Sarkadi Kirendeltsége, KLIK, TKKI
Indikátorok:	Megszerzett bizonyítványok

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

Határidő:	2017.06.30.
-----------	-------------

Feladat megnevezése:	Piacképes szakképesítések biztosítása, tanfolyamok indítása
Feladat indokoltsága:	Jelentős számú aktív korú személynek nincs, vagy piacképtelen szakképesítéssel rendelkezik
Lehetséges megvalósítók:	Békés Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Sarkadi Kirendeltsége, TKKI, Szakképzési Centrumok
Indikátorok:	Megszerzett tanúsítványok, nő a foglalkoztatottság a végzettek között
Határidő:	2017.06.30.

Feladat megnevezése:	Járási szintű roma együttműködési fórum kialakítása
Feladat indokoltsága:	Nincs, vagy nem elégséges a települési roma szervezetek, önkormányzatok között az együttműködés
Lehetséges megvalósítók:	A járásban működő roma kisebbségi önkormányzatok

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

Indikátorok:	Rendszeresen megrendezésre kerülő fórum jelenléti ívei, jegyzőkönyvei
Határidő:	2016.03.31.

8.2 Gyermekes esélyegyenlősége

Feladat megnevezése:	Tehetséggondozás a 4-18 éves gyermekek körében
Feladat indokoltsága:	Nem minden gyermek számára érhető el a megfelelő szintű tehetséggondozás sem iskolában, sem tanórán kívül.
Lehetséges megvalósítók:	Iskolafenntartók (KLIK, Református Egyház), iskolák alapítványai, egyéb civil szervezetek
Indikátorok:	Nő a tehetséggondozásban, tehetségfejlesztésben résztvevő gyermekek száma
Határidő:	2016.06.15.

Feladat megnevezése:	Pedagógiai szakszolgáltatásokhoz helyben történő hozzáférés biztosítása
----------------------	---

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

Feladat indokoltsága:	Több szakszolgáltatás nem, vagy nem helyben érhető el
Lehetséges megvalósítók:	Iskolafenntartók (KLIK, Református Egyház)
Indikátorok:	Nő a helyben ellátott gyermekek száma
Határidő:	2016.08.31.

Feladat megnevezése:	Gyermekorvosi ellátás helyben történő biztosítása
Feladat indokoltsága:	Több településen nem érhető el helyben a gyermekorvosi ellátás
Lehetséges megvalósítók:	Települési önkormányzatok, KJC, Járási Kormányhivatal
Indikátorok:	A helyben ellátott gyermekek száma nő
Határidő:	2017.08.31.

Feladat megnevezése:	Bölcsődei ellátás kapacitásának növelése Sarkadon
----------------------	---

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

Feladat indokoltsága:	Kevés a bölcsődei férőhelyek száma
Lehetséges megvalósítók:	Települési önkormányzat
Indikátorok:	A bölcsődei kapacitás növekszik
Határidő:	2016.08.31.

8.3 Nők

Feladat megnevezése:	Nők piacképes képzésekbe vonása
Feladat indokoltsága:	Alacsony a piacképes végzettséggel rendelkező nők száma a járásban
Lehetséges megvalósítók:	Békés Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Sarkadi Kirendeltsége, TKKI, Szakképzési Centrumok
Indikátorok:	A képzésbe bevont nők elhelyezkedési mutatói

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

Határidő:	Folyamatos
-----------	------------

Feladat megnevezése:	Családon belüli erőszak mértékének a feltérképezése
Feladat indokoltsága:	Gyakori a családon belüli látens erőszak, nincsenek pontos adatok felmérve.
Lehetséges megvalósítók:	Sarkadi Rendőrkapitányság, települési családgyozok, körzeti megbízottak
Indikátorok:	Csökken a látens erőszak a családon belül
Határidő:	2016.12.31.

8.4 Idősek esélyegyenlősége

Feladat megnevezése:	Bentlakásos otthonok, otthonházak létrehozása
Feladat indokoltsága:	Nő az önmagukat ellátni nem képes idősek száma
Lehetséges megvalósítók:	Önkormányzatok, egyházak, civil szervezetek

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

Indikátorok:	Létrejött bentlakásos otthonok száma, az otthonokban élők száma
Határidő:	2017.12.31.

Feladat megnevezése:	Szociális szféra képzéseinek a kiterjesztése
Feladat indokoltsága:	A lakosság elidősödése miatt, nő az ellátásra szorulóknak száma
Lehetséges megvalósítók:	Önkormányzatok, egyházak, Szakképző intézmények, Békés Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Sarkadi Kirendeltsége
Indikátorok:	Nő a szociális szférában foglalkoztatottak száma
Határidő:	2016.12.31.

Feladat megnevezése:	Programok szervezése több település összefogásával
Feladat indokoltsága:	Az idősek elmagányosodása jelentős, helyben korlátozottan kezelhető a probléma
Lehetséges megvalósítók:	Önkormányzatok, szociális szolgáltatók, egyházak, civil

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

	szervezetek
Indikátorok:	Programokon résztvevő idősök száma
Határidő:	2016.04.30.

8.5 Fogyatékkal élők esélyegyenlősége

Feladat megnevezése:	Járási szintű adatbázis elkészítése a fogyatékkal élőkkel
Feladat indokltsága:	Nincs megfelelő, járási szintű adatbázis a fogyatékkal élőkkel és a fogyatékos típusáról
Lehetséges megvalósítók:	Járási Kormányhivatal, KJC, települési önkormányzatok, szociális szolgáltatók, helyben működő érdekvédelmi szervezetek
Indikátorok:	Létrejött és folyamatosan frissülő adatbázis
Határidő:	2017. augusztus 31.

Feladat megnevezése:	Rehabilitációs foglalkoztatás kiterjesztése
Feladat indokltsága:	A rehabilitációs foglalkoztatás korlátozott a járás területén az igényekhez mérten

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 I Sarkad Város Önkormányzata 5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

Lehetséges megvalósítók:	Települési önkormányzatok, szociális szolgáltatók, helyben működő érdekvédelmi szervezetek, Békés Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Sarkadi Kirendeltsége
Indikátorok:	Létrejött és folyamatosan frissülő adatbázis
Határidő:	2017. augusztus 31.

Sarkad Város Önkormányzata

ÁROP-1.A.3-2014-2014-0058 azonosítószámú „Sarkadi járási együttműködés kialakítása az eredményesebb esélyegyenlőségi tevékenységek megvalósítására” című projektje

„Esélyteremtő-programterv” elfogadása

A járási szintű „Esélyteremtő-programterv” teljesítésének feltétele, hogy a járasszékhelyen működtetett kerekasztal tagjai elfogadják ezt a dokumentumot. Minden szervezetet egy szavazat illet meg. A döntés többségi szavazással történik. Vitás kérdésekben a szakmai vezető álláspontja a döntő.

Rendkívüli kerekasztal ülés helye: Sarkad Város Önkormányzata – nagytanácskozó
ideje: 2015. szeptember 15. 16.00

Jelenlevők: Fábian Zsuzsánna - Geszt Község Önkormányzata
Molnár Kitti - Lépések a Holnapért Egyesület
dr. Sipos Lajos – Sarkadi Járási Hivatal
Rácz Szilárd Zsolt – Sarkadi Nemzetiségi Roma Önkormányzat
dr. Mokán István – Sarkad Város Önkormányzata
dr. Pintér Magdolna – Sarkad Város Önkormányzata
Biró Alexandra – Sarkad Város Önkormányzata

Az „Esélyteremtő-programtervet” a kerekasztal tagjai megismerték, az abban foglaltakat egyhangúlag elfogadták. A tagok kiegészítést nem tettek.

K.m.f.

.....
Geszt Község Önkormányzat
Fábian Zsuzsánna
Polgármester

.....
Lépések a Holnapért Egyesület
Molnár Kitti
Elnök

.....
Sarkadi Járási Hivatal
dr. Sipos Lajos
Hivatalvezető

.....
Sarkadi Nemzetiségi Roma Önkormányzat
Rácz Szilárd Zsolt
Elnök

.....
Sarkad Város Önkormányzata
dr. Mokán István
Polgármester

.....
Sarkad Város Önkormányzata
dr. Pintér Magdolna
szakmai vezető

.....
Sarkad Város Önkormányzata
Biró Alexandra
projekt menedzser